

Skär ner på högskolans dyra administratörer

Svenska Dagbladet den 28 augusti 2022

Vid landets universitet och högskolor har antalet högutbildade administratörer ökat nästan sju gånger så fort som antalet forskare och lärare under perioden 2004–2019. Det visar jag i SNS-rapporten "Allt fler högutbildade administratörer på universiteten – avlastning eller belastning?" som presenteras på måndagen. Särskilt är det antalet handläggare, kommunikatörer och HR-personal som blivit fler medan antalet bibliotekarier har varit närmast konstant över tiden. Samtidigt har antalet administratörer med lägre formell utbildning, till exempel sekreterare, minskat kraftigt. Detta innebär att personal med relativt låg lön successivt byts ut mot mer högavlönad personal. Alltså går en allt större del av de totala resurserna till administration.

Självklart behövs skickliga administratörer inom alla typer av organisationer. Deras hjälp och stöd med alltifrån arbets-planering till löne-utbetalning är grund-läggande för att kärn-verksamheten ska fungera och prestera på bästa sätt. I offentlig sektor är administratörerna dessutom särskilt viktiga eftersom de ser till att den skatte-finansierade verksamheten styrs enligt gällande regelverk och att medborgarna får möjlighet till insyn enligt offentlighets-principen. Det finns dock alltid en risk att administrationen i en verksamhet blir större än vad som är optimalt. Då blir den inte bara svår att överblicka, leda och utvärdera, utan kan också börja agera i eget syfte i stället för att fokusera på att stödja kärn-verksamheten. Klagomål på ökande, alltmer krävande administration förekommer inom samtliga delar av den offentliga sektorn. Inte minst på landets lärosäten.

Svenska universitet och högskolor är av stor vikt för samhället. Dels utbildar de studenter som ska bli nästa generations välutbildade arbetskraft, dels bedrivs samhälls-viktig forskning vid lärosätena. Att högskolor och universitet lägger sina begränsade resurser på rätt sorts verksamhet är av stor vikt för Sveriges ekonomiska tillväxt och medborgarnas möjligheter. En ineffektiv resurs-användning riskerar att leda till såväl mindre forskning som sämre utbildning för studenterna, vilket kan få stora negativa konsekvenser på lång sikt.

Att svenska företag och offentlig sektor har tillgång till välutbildad personal är en viktig konkurrens-fördel för Sverige. Minst lika viktigt är att studenter som investerar flera år av sina liv, och ofta tar studielån för att försörja sig, får en utbildning av hög kvalitet som gör att de senare kan få relevanta jobb. Det finns dock tydliga tecken på att i alla fall vissa utbildningar inte är tillräckligt bra. 2018 tvingade Högsta domstolen till exempel Mälardalens högskola att betala tillbaka termins-avgiften till en utländsk student då utbildningen inte hade hållit tillräckligt hög kvalitet.

Vad ökningen av högutbildade administratörer beror på är oklart, men att tiden som forskare och lärare lägger på egen administration har varit relativt konstant tyder på att den ökade andelen välutbildade administratörer inte avlastar dem i någon större utsträckning.

Ett stort antal högutbildade och högavlönade administratörer, som inte primärt bidrar till att stödja forskare och lärare eller upprätthåller offentlig sektors grund-principer, riskerar att påverka högskolor och universitet negativt på flera vis. Dessa anställda är dyra och minskar resurserna som

finns tillgängliga för forskning och undervisning. De har också en mer kontrollerande funktion och inte endast stödjande, vilket kan påverka forskningens inriktning på ett oönskat sätt.

Eftersom svenska universitet och högskolor inte tar ut några studie-avgifter från studenterna, utan framför allt finansieras av offentliga medel, finns det inte heller några möjligheter att få in mer resurser för att kompensera för denna utveckling. Om trenden håller i sig leder det därmed till allt mindre resurser till forskning och undervisning, med stora negativa följder. Redan i dag är resurs-tilldelningen till framför allt studenterna i samhälls-vetenskap och humaniora i snålaste laget. Därför har många studenter inte mer än några timmars undervisning i veckan trots att högskole-studier ska motsvara heltids-jobb. Detta riskerar i värsta fall innebära att studenternas utbildning inte når upp till arbets-marknadens krav.

Universitet och högskolor bör stävja denna trend och fokusera framtida rekrytering av administrativ personal på yrkes-grupper som avlastar forskare och lärare i större utsträckning. Detta skulle frigöra resurser till forskning och undervisning, samt minska den indirekta styrningen av forskningens innehåll. På längre sikt bör universitet och högskolor också undersöka ifall det är möjligt att minska behovet av kvalificerad administration.

Anders Kärnä